

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1761

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1049

Kitap Adı : İslam Hukukunda Kripto Varlıkların Semen Olması

Book Title : The Status of Cryptocurrency as “Semen” (Consideration) in Islamic Law

ISBN : 978-625-8724-04-2

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724042

Yazar | Author: Canan Kösetürk Baş | orcid.org/0000-0002-0641-471X

Kurum | Institution: T. C. Diyanet İşleri Başkanlığı

ROR ID: ror.org/007x4cq57

Editör | Editor: Osman Şahin | orcid.org/0000-0002-3895-3099

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 455 (xviii + 437)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRLP - İslam hukuku | Islamic law

BISAC: RELO37030 - İslam / Hukuk | Religion / Islam / Law

THEMA: QRLP - İslam hukuku | Islamic law

LC Classification: KBP - İslam Hukuku | Islamic Law

DEWEY: 297.14 - İslam Hukuku | Islamic Law

WoS Category: LAW - Hukuk | Law

WoS Citation Topics Meso: 4.3 - Hukuk teorisi ve uygulamaları | Legal theory and practice

WoS Citation Topics Micro: 4.3.18 - İslam hukuk teorisi | Islamic legal theory

Scopus Subject Areas: 3300 - Sosyal Bilimler (Genel) | Social Sciences (General)

SciVal: 3301 - Hukuk | Law

Atıf Bilgisi | Cite as: Kösetürk Baş, Canan. *İslam Hukukunda Kripto Varlıkların Semen Olması*. Ankara, FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

İslam Hukukunda Kripto Varlıklarının Semen Olması

Dr. Canan KÖSETÜRK BAŞ

Ankara 2025

Yazar Hakkında | About the Author

Canan KÖSETÜRK BAŞ

2009 yılında hafızlığını tamamlayıp, 2010 yılında Açık Öğretim Lisesini bitirdikten sonra 2011 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, İlahiyat bölümünde lisans eğitimine başladı ve 2016 yılında bölüm ikincisi olarak mezun oldu. 2018 yılında, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, İslam Hukuku Bilim Dalında “İbn Hazm’ın el-Muhallâ Adlı Eserinde Ebu Hanife’ye Nispet Edilen Görüşlerin Tahkiki (Aile Hukuku Örneği)” isimli yüksek lisans tezini başarıyla savunarak mezun oldu. Mezun olduğu yıl, aynı üniversitenin Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, İslam Hukuku Bilim Dalında doktora eğitimine başladı. 2018 yılından bu yana Diyanet İşleri Başkanlığı’na bağlı Kur’an Kursu Öğreticisi olarak görev yapmaktadır. Evli ve iki çocuk annesidir.

After completing her Hifz course in 2009 and graduating from the Open High School in 2010, Canan Kösetürk Baş began her undergraduate education at the Department of Theology, Faculty of Theology, Ondokuz Mayıs University in 2011 and graduated second from the department in 2016. In 2018, she earned her Master’s degree from Islamic Law at the Department of Basic Islamic Sciences, Institute of Social Sciences, Ondokuz Mayıs University, successfully defending her thesis titled “Analyses of remarks attributed to Abu Hanifa by Ibn Hazm in his work titled al-Muhallâ (Family Law case)”. In the same year she earned her Master’s degree, she commenced her doctoral study in Islamic Law at the Department of Basic Islamic Sciences, Institute of Postgraduate Education of the same university.

She has been working as a Quran Course Instructor under the Presidency of Religious Affairs since 2018. She is married and has two children.

Kitap Hakkında

İslam Hukukunda Kripto Varlıkların Semen Olması

Bu çalışma, çağdaş İslam hukuku bağlamında kripto varlıkların “semen” (alışveriş akdinde bedel/para) olarak kabul edilebilirliğini incelemektedir. Özellikle Bitcoin ve diğer dijital varlıkların hukuki mahiyetinin belirlenmesi, fıkıh literatüründeki klasik para ve mal tanımları ile ilişkilendirilerek ele alınmıştır. Kripto varlıkların fiziksel olmayan, merkeziyetsiz ve algoritmik temelli yapısı, onları klasik İslam hukukundaki “ayn” veya “mal” kategorilerine tam olarak yerleştirmeyi güçleştirmektedir. Bu nedenle araştırma, kripto paraların değer saklama aracı, değişim aracı ve hesap birimi olma fonksiyonlarını dikkate alarak semen vasfını taşıyıp taşımadığını değerlendirmektedir.

Çalışma kapsamında, altın ve gümüş gibi klasik değer ölçütleri ile kıyaslamalar yapılmış, İmam Malik, Ebu Hanife, İmam Şafii ve Ahmed bin Hanbel gibi fakihlerin para anlayışları ile günümüzdeki dijital varlıklar arasında teorik köprüler kurulmuştur. Ayrıca çağdaş fıkıh akademisyenlerinin konuya ilişkin değerlendirmelerine yer verilmiştir. Sonuç olarak, kripto varlıkların semen olarak kullanımı hususunda İslam hukukunda görüş birliği bulunmamakla birlikte, belirli şartlar altında kullanımının mümkün olabileceği yönünde görüşler ortaya konmuştur. Bu da, kripto varlıkların İslam hukukuna göre meşru bir alışveriş aracı olarak kullanılabilmesi için şeffaflık, karşılıklı rıza, mal edinme hakkı ve fahiş fiyat spekülasyonlarının engellenmesi gibi şartların yerine getirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kripto Varlıklar; İslam Hukuku; Semen; Bitcoin; Dijital Para

About the Book

The Status of Cryptocurrency as “Semen” (Consideration) in Islamic Law

This study investigates the permissibility of using crypto assets as “semen” (i.e., the counter-value or payment instrument) within the framework of Islamic jurisprudence. The work focuses particularly on the legal classification of Bitcoin and other digital assets in comparison to classical definitions of money and property (*mal*) in traditional Islamic legal texts. The non-physical, decentralized, and algorithmic nature of cryptocurrencies complicates their classification within the established categories of Islamic jurisprudence, such as tangible property (*‘ayn*) or fungible commodities.

The analysis explores the three key functions of money—store of value, medium of exchange, and unit of account—and evaluates whether crypto assets fulfill these roles in a manner consistent with the Islamic concept of semen. By drawing theoretical comparisons with gold and silver, the study reconsiders classical views held by jurists such as Imām Mālik, Abū Ḥanīfa, al-Shāfi‘ī, and Aḥmad ibn Ḥanbal. The positions of contemporary Islamic legal scholars are also examined.

The conclusion indicates that while there is no consensus in Islamic law on treating crypto assets as semen, some scholars accept their use under specific conditions. These include transparency, mutual consent, rightful ownership, and the prevention of price manipulation or unjust speculation. Therefore, the study suggests that crypto assets could potentially function as lawful transaction mediums in Islamic law, provided they comply with foundational Shariah principles.

Keywords: Crypto Assets; Islamic Law; Semen (Counter-Value); Bitcoin; Digital Currency

ÖN SÖZ

İçinde yaşadığımız bu dönemde her geçen gün teknolojinin ilerlediğine ve her alanda dijitalleşmenin arttığına şahit olmaktadır. Tarihsel süreçte para-toplum ilişkisine bakıldığında aralarındaki karşılıklı ilişki nedeniyle paranın da bu dijitalleşmeden nasibini alması kaçınılmaz bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Şöyle ki teknolojik gelişmelerle âdeta küçük bir köye dönüşen içinde yaşadığımız bu dünyada kişiler ya da kurumlar fiziksel mekân birlikteliğine gerek kalmadan ticaret yapabilmekte ve bu da çok yüksek meblağların kısa sürede transfer edilmesini gerektirmektedir. Mevcut sistemde bu işlemlerin uzun sürede gerçekleşmesi ve hizmet bedelinin yüksek olması, bu işlemlerin daha kısa sürede ve daha az külfetle gerçekleşmesi ihtiyacını doğurmuştur. Bunun yanı sıra geçmişte yaşanan ekonomik krizler ve para basma yetkisini elinde tutan otoritelerin bu yetkilerini kötüye kullanması, paranın adem-i merkezî olarak üretilmesi düşüncesini, mevcut e-para transferlerinin araçlar kontrolünde olması ve bunun da kişisel mahremiyeti ihlal ettiği düşüncesi de takip edilemeden harcanabilen alternatif dijital para fikrini akıllara getirmiş ve neticede bu ideoloji adem-i merkezî kripto paraların icadına zemin hazırlamıştır.

Henüz çok yeni bir icat olan kripto paraların popülerliğinin her geçen gün artması, Müslümanların bu paralar ile muamele yapmalarının meşrûiyetini sorgulamaları ve böylece şer'î hukuk alanında karşımıza çıkan bu ihtiyaç bizi bu konuda araştırma yapmaya sevk etmiştir. Yaptığımız ön araştırmada kripto varlıkların/kripto paraların para olma vasfı çeşitli akademik araştırmalarda incelenmiştir. Ancak bu kripto varlıkların semen olma vasfının incelenmediği görülmüştür. Bu itibarla biz de kripto varlıkların semen olma vasfını araştırmaya karar verdik. Çalışmamızda zihinsel alt yapı oluşturmak için öncelikle kripto pa-

raların mahiyeti ve süreçleri ele alınmış, ardından İslam hukukunda semen incelenmiştir. Çalışmanın esas konusu olan kripto varlıklar (kripto paralar)ın semen olma vasfı değerlendirilmiştir.

Son derece güncel ve gelişmekte olup, bir o kadar da merak edilen bu alanda yaptığım bu çalışma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde Doktora tezi olarak kabul edilmiş bilimsel bir çalışmadır. Bu çalışmada bana destek olan hocam Prof. Dr. Osman Şahin'e, ayrıca Prof. Dr. Ayhan Ak'a, Prof. Dr. Hacı Mehmet Günay'a, Prof. Dr. Alpaslan Alkış'a, Doç. Dr. Kenan Ayar'a ve çalışmamı iş hayatımla birlikte sağlıklı bir şekilde yürütebilme imkân veren Sayın Müftüm Abdullah Söylemez'e içtenlikle teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca bu çalışma boyunca maddi ve manevi desteklerini eksik etmeyen saygıdeğer anne ve babama, çalışma boyunca beni motive eden kıymetli eşime, çalışmanın henüz başında dünyaya gelen ve çalışmamı kendisiyle birlikte büyüttüğüm can param Zeynep Mina'ya ve çalışmanın sunumu esnasında beni yalnız bırakmayan kızım Elif Sena'ya da çok teşekkür ederim.

Canan KÖSETÜRK BAŞ
Samsun 2025

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	vii
KISALTMALAR	xvii
GİRİŞ	1
1. Araştırmanın Konusu ve Kapsamı	1
2. Araştırmanın Amacı	2
3. Araştırmanın Önemi	2
4. Araştırmanın Yöntemi ve Kaynakları	3
5. Literatür Değerlendirmesi	7
5.1. İslam Hukukunda Semen Konusunda Yapılan Çalışmalar	7
5.2. İslam Hukukunda Kripto Paralarla İlgili Yapılan Çalışmalar	10
BİRİNCİ BÖLÜM	
KRİPTO VARLIKLAR (KRİPTO PARA)	15
1.1. Tanımı	20
1.1.1 Kavramın Lafzî Temelleri	24
1.1.2. İdeolojik Temelleri	29
1.1.3. Sosyo Ekonomik Temelleri	32
1.1.4. Teorik Temelleri	35
1.2. Arzı	38
1.2.1. Emeğe Dayalı Coin Arzı/Madencilik	38
1.2.2. Sermayeye Dayalı Coin Arzı/Coin Kilitleme (Staking)	47
1.3. Altyapısı (Blok zinciri)	49
1.3.1. Çeşitleri	52
1.3.1.1. Halka Açık (Public)	52
1.3.1.2. Konsorsiyum	60
1.3.1.3. Yarı Özel	60
1.3.1.4. Özel (Private)	60
1.3.2. Blok Zincirinde Güvenliği Sağlayan Unsurlar	61
1.3.2.1. Blok Özeti /Hash Fonksiyonu	61
1.3.2.2. Doğrulama Algoritması/Mutabakat (Consensus Protocol)	63
1.3.2.3. Dağıtılmış Defter Teknolojisi (Distributed Ledger Tecknolohy-DLT)	64

1.3.2.4. Dijital İmza	65
1.4. Transferi	67
1.5. Temin Etme Yolları	72
1.6. Değeri	76
1.7. Çeşitleri	82
1.7.1. Kendisine Ait Blok Zinciri Olması Bakımından	
Kripto Paralar	82
1.7.1.1. Coin	83
1.7.1.1.1. Bitcoin	83
1.7.1.1.2. Altcoin	83
1.7.1.2. Token/Jeton	83
1.7.1.2.1. Ödeme Tokenleri (Payment Tokens)	84
1.7.1.2.2. Fayda Tokenleri (Utility Tokens)	84
1.7.1.2.3. Menkul Kıymet Tokenleri (Security tokens/STO)	85
1.7.1.2.4. Stabil Tokenler (Stable Tokens)	86
1.7.1.2.4.1. Teminatlı Stablecoinler	87
1.7.1.2.4.1.1. İtibari Para Destekli Stablecoinler	87
1.7.1.2.4.1.2. Emtia Destekli Stablecoinler	88
1.7.1.2.4.1.3. Kripto Para Destekli Stablecoinler	91
1.7.1.2.4.2. Teminatsız Stablecoinler	91
1.7.2. Arzları Açısından Kripto Paralar	95
1.7.2.1. Madencilik Yöntemiyle Piyasaya Arz Olunanlar	95
1.7.2.1.1. Bitcoin	96
1.7.2.2. Madencilğe Dayalı Olmayan/Pre-mined Coinler	99
1.7.2.2.1. Ripple (XRP)	99
1.7.2.2.2. Cardano (ADA)	101
1.7.2.2.3. Ether (ETH)	101
1.7.2.2.4. Solana (SOL)	103
1.7.2.2.5. Libra (Diem)	104
1.7.3. Gizlilik Açısından Kripto Paralar	106
1.7.3.1. Tam Gizlilik Sağlayan Kripto Paralar	106
1.7.3.1.1. Monero (XMR)	106
1.7.3.1.2. Zcash (ZEC)	108
1.7.3.2. Yarı Gizlilik Sağlayan Kripto Paralar	109
1.8. Olumlu Yönleri	110

1.8.1. Uluslararası Para Transferi Süreçlerinin Hızlanması	110
1.8.2. Transfer Maliyetinin Az ya da Hiç Olmaması	111
1.8.3. İşlemlerin 7/24 Yapılabilmesi	112
1.8.4. Transfer Limitinin Sınırsız Olması	112
1.8.5. El Konulamaması	113
1.8.6. Malvarlığının Gizli Kalması	114
1.8.7. Çifte Harcama Yapılamaması	114
1.8.8. Vergiye Tâbi Olmaması	115
1.8.9. Enflasyondan Etkilenme Olasılığının Düşük Olması	115
1.8.10. Yıpranmaması	115
1.8.11. Sahtesinin Yapılamaması	115
1.8.12. İnsanı Yardım Faaliyetlerini Yaygınlaştırması	116
1.8.13. Siyasal Krizlerden Etkilenme Olasılığının Düşük Olması	116
1.9. Olumsuz Yönleri	116
1.9.1. Dijital Olmasının Yol Açtığı Olumsuzluklar	117
1.9.2. Adem-i Merkezi Olmasının Yol Açtığı Olumsuzluklar	118
1.9.3. Kimlik Bilgilerinin Anonim Olmasının Yol Açtığı Olumsuzluklar	122
1.9.4. Değerinin İstikrarsız Olmasının Yol Açtığı Olumsuzluklar	127
1.10. Kripto Paralara İlginin Nedenleri	127
1.10.1. Ekonomik Nedenler	127
1.10.2. Anonim Olmaları	129
1.10.3. Fırsatları Kaçırma Korkusu (FOMO)	129
1.10.4. Bankacılığın Gelişmemesi	129
1.10.5. Sosyal Medya Kuruluşlarının Yaklaşımları	130

İKİNCİ BÖLÜM

İSLAM HUKUKUNDA SEMEN	131
2.1. Semenın Satım Akdindeki Yeri	131
2.2. Tanımı	134
2.2.1. Satım Bedeli Olarak Semen	136
2.2.2. Para Olarak Semen	137
2.3. İlişkili Olduğu Kavramlar	143
2.3.1. Kıymet	144
2.3.2. Ücret	145

2.3.3. Bedel	146
2.3.4. Nakit	146
2.3.5. Ayn	149
2.3.6. Deyn	150
2.4. Çeşitleri	152
2.4.1. Mebî'in Değeri Açısından	152
2.4.1.1. Semen-i Müsem mâ	152
2.4.1.2. Semen-i Misil	152
2.4.2. Ödeme Şekli Açısından	152
2.4.2.1. Semen-i Muaccel	152
2.4.2.2. Semen-i Müeccel	153
2.4.3. Ayn – Deyn Oluşları Açısından	153
2.4.3.1. Muayyen Semen	153
2.4.3.2. Gayrı Muayyen/Mutlak Semen	153
2.4.4. Akitlerdeki Konumuna Göre	154
2.4.4.1. Aslen/Kâmilin Semen	154
2.4.4.1.1. Cevher/Hilkî Semen	157
2.4.4.1.2. Ârızî/İtibarî Semen	158
2.4.4.2. Hükmen Semen	161
2.4.4.2.1. Mislî Mallar/Vasfen ve Nâkısın Semen	161
2.4.4.2.2. Kıyemî Mallar	163
2.4.5. Vasfın Kaynağına Göre	164
2.4.5.1. İçtihâden Semen	164
2.4.5.2. Resmen/Kanunen Semen	183
2.4.5.3. Teâmülen/Örfen Semen	185
2.5. Aslen Semen'in İşlevleri	200
2.5.1. Mübadeleyi Kolaylaştırma	201
2.5.2. Ödeme	206
2.5.3. Değer Biriktirme	207
2.5.4. Sermaye Olma	208
2.6. Aslen Semen'in Özellikleri	210
2.6.1. Fiziksel Özellikleri	210
2.6.2. İktisadî Özellikleri	214
2.6.2.1. Tam Likit Olma	215
2.6.2.2. Güvenilir Olma	216

2.6.2.3. İstikrarlı Olma	220
2.6.3. Hukukî Özellikleri	236
2.6.3.1. Tayin ile Teayyün Etmeme/Zimmette Sabit Olma	236
2.6.3.2. Kamuya Ait Olma	239
2.6.3.3. Kalitesine İtibar Edilmeme	241
2.6.4. Siyasi Özellikleri	242
2.6.4.1. Egemenlik Aracı Olması	242
2.7. Aslen Semenın Unsurları	243
2.7.1. Revaç	244
2.7.1.1. Toplumsal Sözleşme ile Oluşan	248
2.7.1.2. Devlet İradesiyle Oluşan	252
2.7.2. Eşyaya Değer Ölçütü Olma	256
2.8. Semenın Şartları	261
2.8.1. Akdin İn'ikâdı İçin Semende Aranan Şartlar	261
2.8.1.1. Mal Olma	262
2.8.1.2. Semenın Nefyedilmemesi	263
2.8.2. Akdin Sıhhati İçin Semende Aranan Şartlar	264
2.8.2.1. Zikredilme	265
2.8.2.2. Malum ve Muayyen Olma	267
2.8.2.3. Teslim Edilebilir Olma	277
2.8.2.4. Mütakavvim Mal Olma	279
2.8.2.5. Cehalet ve Garar İçermeme	281
2.8.3. Akdin Yürürlük Kazanması İçin Semende Aranan Şartlar	289
2.8.3.1. Tam Mülkiyet	290
2.8.4. Akdin Lüzûmu İçin Semende Aranan Şartlar	293
2.8.4.1. Ayıptan Hâlî Olma	294
2.8.4.1.1. Katkı/Gışş İçermeme	297
2.8.4.1.2. Kesâd ve İnkitâ'a Uğramama	310
2.8.4.1.3. Değerinde Aşırı Değişkenlik Olmama	315
2.8.4.2. Gabn-i Fâhiş (Aşırı Aldanma) ve Tağrîrden (Aldatılmadan) Ârî Olma	321
2.8.4.3. Cehâlet-i Yesîradan Ârî Olma	324
2.8.4.4. Zikredilen Vasıfta Olma	325

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSLAM HUKUKUNDA KRİPTO VARLIKLAR

(KRİPTO PARALAR)IN SEMEN OLMASI	327
3.1. Satım Bedeli Olma Açısından	327
3.1.1. Mal Olma Açısından	327
3.1.1.1. Maddi Mal Olma Açısından	328
3.1.1.2. Gayri Maddî Mal Olma Açısından	330
3.1.1.2.1. Hak Olma Açısından	333
3.1.1.2.1.1. Ekonomik Değer Açısından Haklar	333
3.1.1.2.1.1.1. Malî Haklar (Malvarlığı)	333
3.1.1.2.1.1.1.1. Aynî Hak	334
3.1.1.2.1.1.1.2. Şahsî Hak	335
3.1.1.2.1.1.2. Şahıs Varlığı (Şahsiyet) Hakları	338
3.1.1.2.1.2. Bedel Karşılığı Devredilebilme Açısından Haklar	339
3.1.1.2.1.2.1. Mücerret Hak	339
3.1.1.2.1.2.2. Gayri Mücerret/Mütekarrir Hak	339
3.1.1.2.1.3. Konusunun Maddîliği Açısından Haklar	341
3.1.1.2.1.3.1. Maddî Haklar	341
3.1.1.2.1.3.2. Fikrî/Manevî Hak	341
3.1.1.2.1.3.2.1. Telif Hakkı	343
3.1.1.2.2. Menfaat Olma Açısından	348
3.1.2. Mütekavvim Mal Olma Açısından	351
3.1.3. Teslim Edilebilir Olma Açısından	354
3.1.4. Malum ve Muayyen Olma Açısından	357
3.1.5. Fahîş Cehalet ve Garar İçermeme Açısından	357
3.1.6. Gabn ve Tağrîrden Âri Olma Açısından	363
3.2. Para Olması Açısından	364
3.2.1. Unsurları Açısından	364
3.2.1.1. Revaçta Olma Açısından	364
3.2.1.2. Eşyaya Değer Ölçütü Olma Açısından	366
3.2.2. İşlevleri Açısından	367
3.2.2.1. Mübadele İşlevi Açısından	367
3.2.2.2. Değer Saklama İşlevi Açısından	367
3.2.2.3. Sermaye İşlevi Açısından	368

3.2.3. Özellikleri Açısından	368
3.2.3.1. Fiziksel Açıdan	368
3.2.3.2. İktisadî Açıdan	369
3.2.3.3. Hukukî Açıdan	370
3.2.3.4. Siyasî Açıdan	372
3.3. Semen Çeşitleri Açısından	372
SONUÇ	377
KAYNAKÇA	385
DİZİN	431

KISALTMALAR

a.s	: Aleyhisselam
b.	: Ođlu
bs.	: Basım
bk.	: Bakınız
b.y	: Basım yeri yok
çev.	: Çeviren
C.	: Cilt
der.	: Derleyen
DİA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
ed.	: Editör
h.	: Hicrî
haz.	: Hazırlayan
Hz.	: Hazreti
m.	: Milâdî
M.Ö.	: Milattan önce
M.S.	: Milattan sonra
Nşr.	: Neşreden
ö.	: Ölümi
ss.	: Sayfadan sayfaya
S.	: Sayı
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
tsh.	: Tashih eden
thk.	: Tahkik eden
trc.	: Tercüme eden
ts.	: Tarihsiz
y.y.	: Yayıncı yok

